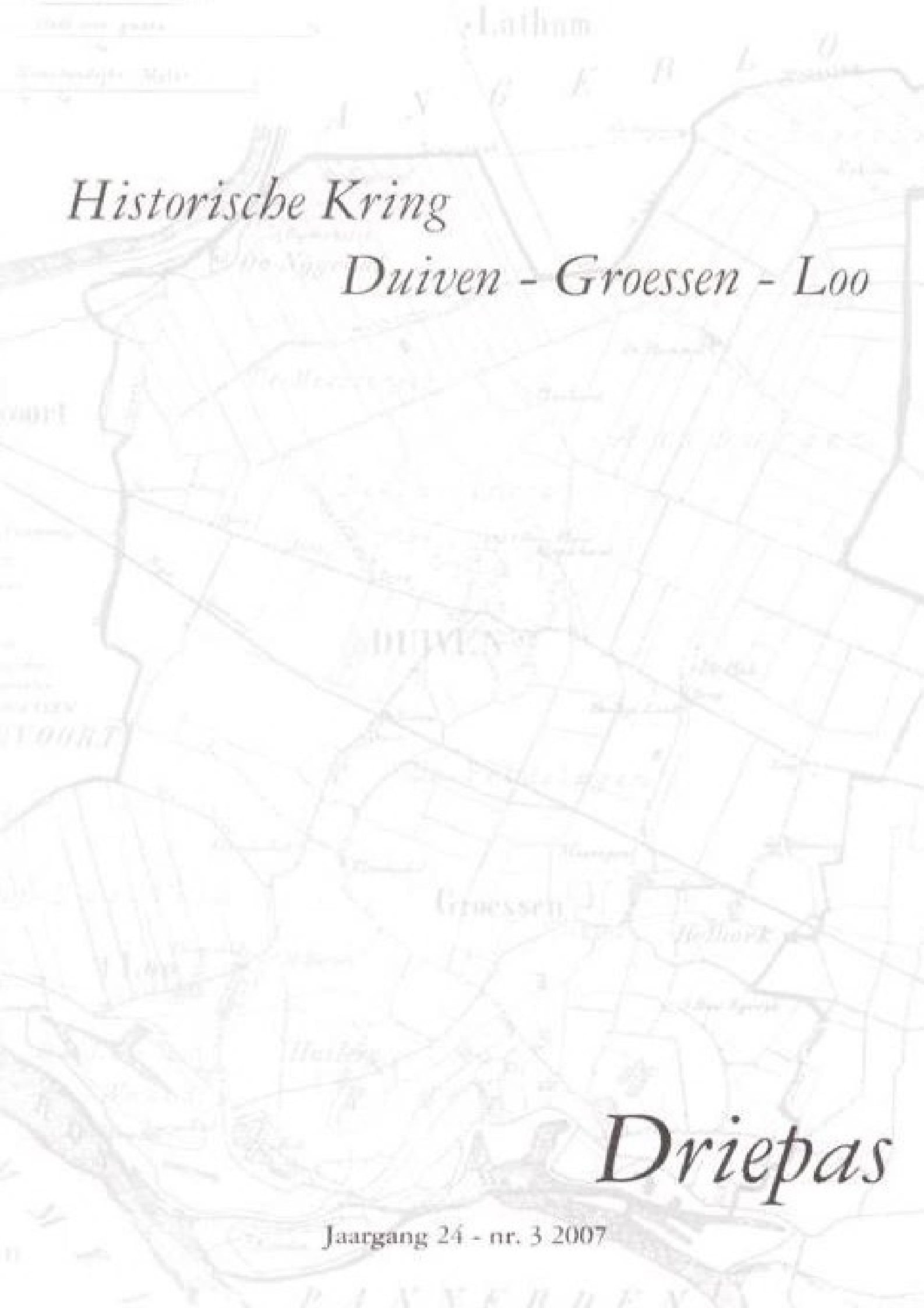

A detailed historical map of the Duiven - Groessen - Loo region. The map shows a network of roads, rivers, and land parcels. Key locations labeled include Lathum at the top, Duiven in the center, Groessen below Duiven, and Heiloo at the bottom. The map is oriented with North at the top. The title 'Historische Kring' is printed in a large, elegant serif font across the upper portion of the map.

Historische Kring

Duiven - Groessen - Loo

Driepas

Jaargang 24 - nr. 3 2007

COLOFON

DRIEPAS

verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo
verschijnt drie à vier maal per jaar. Losse nummers € 2,50.

Redactie

W.F.W.M. van Heugten
Th.M.J. Jonker
M.M. Rebholz

interim-Bestuur Historische Kring

H.F. Degen, secretaris (Duiven)
W.F.W.M. van Heugten (Duiven)
G.H. van Hunen (Zevenaar)

e-mailadressen:

Th.M.J. Jonker@hccnet.nl
wfwvanheugten@hccnet.nl

Secretariaat: Eilandplein 302, 6922 ER DUIVEN

Rabobank Duiven, rek.nr. 31.54.07.484

Postbank, rek.nr. 49.23.697

t.n.v. penningmeester Historische Kring, Duiven.

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost € 13,-- per jaar;

het partner- of gezinslidmaatschap € 5,20 extra per jaar.

Een abonnement op alleen DRIEPAS kost € 6,50 per jaar.

Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven en Zevenaar betalen

€ 3,50 extra als bijdrage in de verzend- en portokosten.

Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk vóór

1 december van het lopende jaar.

Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming

vooral en zonder bronvermelding.

ISSN: 0921-5549

DRIEPAS is een begrip uit de bouwkunst: drie elkaar snijdende cirkels die samen een driehoek vormen, veelvuldig toegepast in gotische kerkvensters.

In godsdienselijke zin symboliseert het de Drie-eenheid, hier in profane zin gebruikt als symbool voor de samenwerking van de kerkdorpen Duiven, Groessen en 't Loo.

INHOUD

MIJN HELSCHE HOFSTEDE	54
H.F. Degen	
TERUGKEER IN DUIVEN IN 1945	64
W.F.W.M. van Heugten	
VERENIGINGSNIEUWS	68

De vierentwintigste jaargang wordt afgesloten met wederom een Groessens onderwerp: een nagenoeg verdwenen boerderij in de Helboek en ongeveer twee eentwen bewoningsgeschiedenis door de familie Koning. Helboek en familie Koning: Groessener kan het bijna niet.

Willen wij als Historische Kring Duiven-Groessen-Loo ook de vijfentwintigste jaargang van Driepas beleven, draag dan uw steentje bij door het schrijven van een artikel! De redactie redigeert wel.

Uw speciale aandacht voor de ledenvergadering op 14 december 2007, de uitnodiging gaat hierbij.

Tot slot: een goed einde van het jaar 2007 toegewenst.

Redactie

MIJN HELSCHE HOFSTEDE

Een speurtocht naar het verleden

Tijdens een wandeling door Groessen kwam ik enkele jaren geleden in de Helhoek langs een boerderij in nogal bouwvallige staat. Onmiddellijk drong zich de vraag op 'Wie heeft daar gewoond en waarom is dit pand zo vervallen?' Omdat de Helhoek in Groessen al in een ver verleden een bekende plek was, moesten er toch wel gegevens over dit pand voorhanden zijn. Genoeg reden voor een speurtocht.

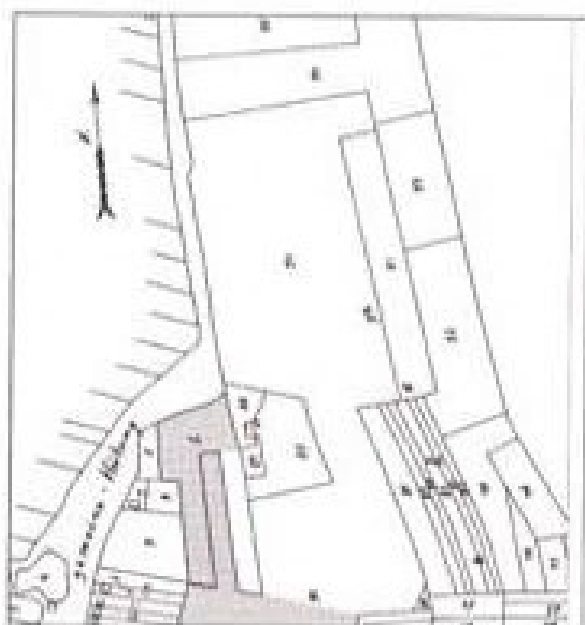
Uitgangspunt van het onderzoek is het adres: Helhoek 28. Op de concordantielijst van 1956 van adressen naar hun vroegere aanduiding blijkt dat dit pand tussen 1935 en 1956 de letteraanduiding G23 draagt en bewoond wordt door A.J. Koning. In 1956 wordt deze aanduiding vervangen door Helhoek 28. Tussen 1921 en 1935 is het adres G13 en nog verder terug in de tijd, van 1821 tot 1829, is het G3. Tevens wordt de naam *Mijn Helsche Hofstede* gebruikt, een naam die minstens tot 1891 gehandhaafd is. In 1821 komt zelfs G1½ voor; eerdere aanduidingen zijn niet bekend.

In het archief van de Historische Kring bevindt zich een inventarisatieformulier van de Werkgroep Boerderijen waarin vermeld wordt dat het pand in 1968 onbewoonbaar is verklaard en dat in dat jaar de bedrijfsuitoefening is beëindigd. Al in 1967 is op het terrein een nieuwe woning voor de familie Koning gebouwd.

Op zoek naar het bouwjaar

In de Atlas van het Ambt Liemers (1735), folio 28, komt op perceel 6 geen bebouwing voor (zie kaart 1).

Op deze kaart is - om een vergelijking met de situatie van 1832 mogelijk te maken - het gebied, dat in 1832 tot de hofstede wordt gerekend, lichtgrijs gekleurd. Tussen 1735 en 1832 moet dus de boerderij zijn gebouwd, waar - in Derk Koning en zijn vrouw Johanna Gies na hun huwelijk in Didam zijn gaan wonen. Met een kaart van de Lymersche Schouwpolder uit 1810 is het mogelijk de periode 1735-1832 terug te brengen tot de periode 1810-1832. Want

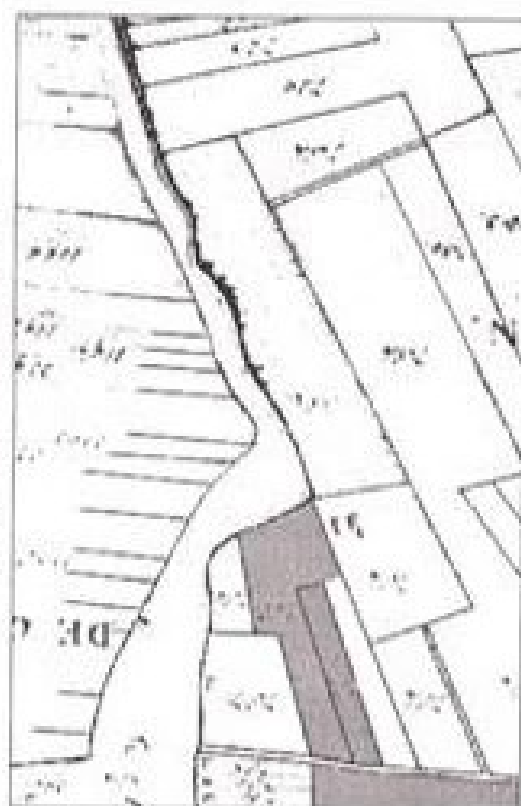
Kaart 1 *Fragment van folio 28 (1735). Het grijs gekleurde gebied komt overeen met de situatie uit 1832. De Helstraat wordt hier als Gemeine Hiltung aangeduid.*

De Kadastrale Atlas van 1832 (zie kaart 3) vermeldt volgens de O.A.T.⁽¹⁾ van de Kadastrale gemeente Groessen en 't Loo dat de percelen B40 t/m B44 eigendom zijn van de Erven J.J. Berghhaus, hofraad te Munster. Het bestaat uit B40 erf en huis, groot 0.09.10 ha met r.v.o.⁽²⁾ voor Derk Koning te Groessen; B41 boomgaard, groot 0.23.40 ha; B42 tuin, groot 0.14.80 ha en B43 bouwland, groot 2.16.90 ha.

Kaart 3 *Fragment van kaart sectie B, blad 1 (1832). Vele percelen hebben dezelfde vorm als in 1735 en in 1810.*

ook op deze kaart is in hetzelfde grijs gekleurde gebied nog steeds geen bebouwing te zien (zie kaart 2). Uit de hierna volgende genealogische gegevens blijkt dat hun eerste kind, Johannes, in 1821 in Groessen is geboren. Het mag worden aangenomen dat zij hun boerderij, weliswaar op de grond van een ander, ergens na 1810 en betrekkelijk kort vóór dat geboortjaar hebben gebouwd. Hoe het ook zij, in 1832 staat hun *steedje* op de kaart ingetekend.

Kaart 2 *Fragment van een kaart van de Lymersche Schoutepolder uit 1810 (archief Waterschap Rijn en IJssel, inv. nr. 958).*

Het verloop van de bezitsverhoudingen

Daarover is vanaf 1832 is het volgende bekend⁵⁹⁾:

- art. 23 De Erven J.J. Berghhaus te Munster: B14, B40/43 en B91; B 40 huis en erf is in 1832 belast met f 15,-
- art. 24 Erven J.J.Berghhaus te Munster: B40 huis en erf met r.v.o. Dirk Koning, in dienstjaar 1847 verkoop aan art.578
- art. 578 Anna Catharina Berghhaus te Munster: B40 huis en erf met r.v.o. Derk Koning, arbeider te Groessen, belast met f 15,-, in dienstjaar 1847 van art.23, in dienstjaar 1856 successie naar art.719
- art. 719 Johanna Maria Berghhaus, wed. Steffen in Volmarstein: B40 huis en erf met r.v.o. Derk Koning, arbeider te Groessen, belast met f 15,-, in dienstjaar 1856 van art.578, in dienstjaar 1859 verkoop aan art.783
- art. 783 Arnoldus Aleven, landbouwer Groessen: B40 huis en erf met r.v.o. Derk Koning, arbeider te Groessen, belast met f 15,-, in dienstjaar 1859 van art.719, in dienstjaar 1863 verkoop aan art.849a
- art. 849a Arnoldus Aleven landbouwer Groessen: B40 huis en erf met r.v.o. Derk Koning, arbeider te Groessen, belast f 15,-, in dienstjaar 1863 van art.783, in 1864 verkoop aan art.865
- art. 865 Jacobus Koning, landbouwer te Groessen: B40 huis en erf in de *Helstraat*, in dienstjaar 1863 van art. 849a, in dienstjaar 1876 belast met f 50,-, in dienstjaar 1899 gewijzigd: Hendrina Hegeman, weduwe Jacobus Koning, en consorten - consorten elk voor 1/14 deel:
- * Johanna Maria Koning, vrouw van Johannes Theodorus Verhoeven, eigenwerk doende, te Loo
 - * Johannes Josephus Koning, klompenmaker te Groessen
 - * Helena Maria Koning, dienstbode te Groessen
 - * Theodorus Bernardus Koning, klompenmaker te Groessen
 - * Maria Hendrina Koning, zonder beroep te Groessen
 - * Henricus Josephus Koning, minderjarig te Groessen
 - * Everdina Gozina minderjarig te Groessen aan Helstraat Groessen in dienstjaar 1903 scheiding naar art.1652
- art. 1652 Theodorus Bernardus Koning, landbouwer Groessen, zoon van Jacobus Koning: B 40 huis schuur en erf, in dienstjaar 1903 van art.865, in dienstjaar 1954 overdracht aan art.2627

Arnhem 20-9-1918 *Compareerden in tegenwoordigheid van de kantonrechter te Arnhem Theodorus Bernardus Koning landbouwer wonende te Groessen voor zich en als langstlevende ouder en van rechtswege voogd over zijne minderjarige kinderen: 1de Jacobus Gijsbertus Josephus Koning, * 21 maart 1907, 2de Gijsbertus Jacobus Johannes Koning, * 13 juni 1908, 3de Theresia Hendrina Helena Koning, * 19 februari 1910, voorts volmachtiger namens Johannes Josephus Koning, klompenmaker*

Foto 1 De Boerderij - voorzijde in 1993 (© Hist. Kring, HK/W2-41).

wonende te Groessen als toezienend voogd over genoemde minderjarigen, aangaande de gemeenschappelijke boedel van Theodorus Bernardus Koning voornoemd en zijne op 12 mei dezes jaars te Groessen ab intestato overleden echtgenote Aleida Theodora van Aalst, waartoe behorende huisschuur erf wei- en bouwland, kadastraal Groessen-Loo B 39-40-41-42-43 te samen groot 2 ha 84 aren 20 centiaren, waarvan baten en lasten toegedeeld aan Theodorus Bernardus Koning.

art. 2627 kinderen Koning, in dienstjaar 1958 Groessen G 23 gewijzigd in Helhoek 28: Everardus Antonius Leonardus, landbouwer, Theresia Hendrina Helena, zonder beroep, Hendrikus Johannes Maria, landbouwer, Johannes Jacobus Theodorus, landbouwer, Hendrina Mechelina Maria, zonder beroep, Theodorus Bernardus Gijsbertus, landbouwer, Helena Aleida Johanna, zonder beroep, Gerarda Gosina Maria, dienstbode, Gerardus Hendrikus Jozef, landbouwer, Antonia Johanna Wilhelmina, zonder beroep, * 2-8-1932, Wilhelmina Jacoba Johanna, zonder beroep, * 5-11-1933: van art.1652/1-5 naar art.3102/1-4+8: B39 weiland 0.20.50 ha, gewijzigd: veldschuur en erf, B40 erf en huis 0.09.10 ha, B41 boomgaard 0.23.40 ha, B42 tuin 0.14.30 ha, B43 bouwland 2.16.90 ha; totaal 2.84.20 ha

23-10-1957 Elf kinderen Koning (zie kadastrale registratie hierboven) onder uitkering toegedeeld aan vijf kinderen (zie ook d.d. 17-11-1970)

17-11-1970 *Verstehen Theresia Hendrina Helena Koning, zonder beroep, * 3 februari 1910, Theodorus Bernardus Gijsbertus Koning landbouwer, * 14 maart 1920, Everardus Antonius Leonardus Koning landbouwer, * 6 augustus 1921, allen ongehuwd en samenwonende te Groes-*

sen Helhoek 28, met last van broer en zuster Gerardus Hendrikus Jozef Koning, landbouwer, wonende te Silvolde, * 12 maart 1931 en Antonia Johanna Wilhelmina Koning, zonder beroep, * 2 augustus 1932, echtgenote van Driessen, wonende te Groessen, gezamenlijk ieder voor 1/5 deel eigenaren van de hofstede aan de Helhoek 28 te Groessen met landerijen, kadastraal Groessen-Loo B 39-40-41-42-43, samen groot 2 ha 24 aren 20 centiaren, door hen tezamen met enige andere broers en zusters in eigendom verkregen op 23-3-1953, vervolgens aan genoemde vijf eigenaren toegedeeld op 23-10-1957, overige andere percelen (zie akte), per 17-11-1970 overgegaan tot scheiding en deling van alle voormelde onroerende goederen en hebben deze voor het geheel in eigendom toegedeeld aan de drie eerste comparanten ieder voor 1/3 onverdeeld, terwijl de twee laatst genoemde comparanten een vordering behouden wegens overbedeling.

art.3102 Theresia Hendrina Helena Koning, zonder beroep, * 19-2-1910, Groessen Helhoek 28, Theodorus Bernardus Gijsbertus Koning, landbouwer, * 14-3-1926, Everardus Antonius Leonardus Koning, landbouwer, * 6-8-1921, elk 1/3 onverdeeld Helhoek 28 van art.2627/2-4+8: B40 huis en erf, 0.09.10 ha, B41 boomgaard, 0.23.40 ha, B42 tuin, 0.14.30 ha, B43 bouwland, 2.16.90 ha en B39 veldschuur en erf, 0.20.50 ha gewijzigd in huisschuur-erf, 0.20.50 ha, in dienstjaar 1972 stichting.

Na de verkoop door de laatste daar wonende leden van de familie Koning in 2001, is bij de inschrijving in het register van het Kadaster, met toestemming van de gemeente Duiven, op verzoek van de nieuwe eigenaar de heer E.A.G. Verweijen het huisnummer van 28 veranderd in 20. De reden is, dat alle gebouwen op het

Foto 2 De achterzijde van de boerderij in 1993
(© Hist. Kring, HK/W2-42).

bedrijventerrein De Helhoek het nummer 28 dragen met daarbij een letter toegevoegd (28a, enz.). Dit zorgde voor veel overlast op zijn adres Helhoek 28. Dat het huisnummer veranderd kon worden in 20 kwam, doordat huizen (na-oorlogse noodwoningen) met tussenliggende nummers inmiddels waren afgebroken. Dat is overigens een interessant onderwerp voor een vervolgonderzoek.

Wie was de familie Koning?

Binnen de gemeente Duiven begint dit geslacht met de vermoedelijk in 1791 te Didam geboren Theodorus ofwel Derk (Dirk) Koning.

Genealogie van Theodorus (Derk) Koning

- 1 Theodorus (Derk) Koning is geboren in 1791 in Didam. Derk is overleden op 08-12-1875 in Groessen, 84 jaar oud. Derk trouwde met Johanna Gies. Johanna is geboren in 1793 in Didam. Johanna is overleden op 19-01-1848 in Groessen, 55 jaar oud.

Kinderen van Derk en Johanna:

- 1 Johannes, geboren op 14-10-1821 in Groessen. Hij is gedoopt op 14-10-1821 in Groessen. Johannes is overleden op 03-04-1854 in Groessen, 32 jaar oud.
- 2 Hermanus, geboren op 28-11-1823 in Groessen. Hij is gedoopt op 29-11-1823 in Groessen. Hermanus is overleden na 1835 in Groessen, minstens 12 jaar oud.
- 3 Hermanus, geboren in 1824 in Groessen. Hermanus is overleden op 23-11-1894 in Oosseld (Ambt Doetinchem), 70 jaar oud. Hermanus trouwde, 40 jaar oud, op 09-02-1864 in Ambt Doetinchem met Everdina Arentsen, 47 jaar oud. Everdina is geboren in 1817 in Bergh. Everdina is overleden op 03-01-1885 in Oosseld (Ambt Doetinchem), 68 jaar oud.
- 4 Gerardus, geboren op 19-08-1825 in Groessen. Hij is gedoopt op 19-08-1825 in Groessen. Gerardus is overleden op 03-10-1825 in Groessen, 1 maand oud.
- 5 Hermina, geboren op 05-11-1826 in Groessen. Zij is gedoopt op 06-11-1826 in Groessen. Hermina is overleden op 20-03-1887 in Groessen, 60 jaar oud.
- 6 Gerharda, geboren in 1829 in Groessen. Zij is gedoopt op 24-08-1829 in Groessen. Gerharda is overleden na 1835, minstens 6 jaar oud.
- 7 Jacobus, geboren op 26-05-1833 in Groessen Volgt II.

- II **Jacobus Koning** is geboren op 26-05-1833 in Groessen, zoon van Theodorus (Derk) Koning en Johanna Gies. Hij is gedoopt op 27-05-1833 in Groessen. Jacobus is overleden op 11-07-1897 in Groessen, 64 jaar oud. Hij is begraven op 14-07-1897 te Groessen. Jacobus trouwde, 32 jaar oud, op 26-05-1865 in Duiven met **Hendrina Hegeman**, 24 jaar oud. Hendrina is geboren op 25-04-1841 in Didam, dochter van Johannes Henricus Hegeman en Anna Peters. Hendrina is overleden op 27-08-1901 in Groessen, 60 jaar oud. Zij is begraven op 31-08-1901 te Groessen.

Kinderen van Jacobus en Hendrina:

- 1 **Johanna**, geboren op 20-04-1866 in Groessen. Zij is gedoopt op 20-04-1866 in Groessen. Johanna is overleden op 03-03-1951 in Oud-Zevenaar, 84 jaar oud. Zij is begraven op 06-03-1951 te Oud-Zevenaar. Johanna trouwde, 29 jaar oud, op 29-01-1896 in Duiven met **Johannes Theodorus Verhoeven**, 27 jaar oud. Johannes is geboren op 14-02-1868 in Loo, zoon van Theodorus Fredericus Verhoeven en Maria Johanna van Groningen. Johannes is overleden op 28-12-1943 in Boekel, 75 jaar oud. Hij is begraven op 03-01-1944 te Oud-Zevenaar.
- 2 **Johannes**, geboren op 19-09-1867 in Groessen. Hij is gedoopt op 19-09-1867 in Groessen. Johannes is overleden op 26-10-1943 in Groessen, 76 jaar oud. Hij is begraven op 29-10-1943 te Groessen. Johannes bleef ongehuwd.
- 3 **Helena Maria**, geboren op 25-06-1869 in Groessen. Zij is gedoopt op 25-06-1869 in Groessen. Helena is overleden op 10-12-1944 in Nieuw-Dijk, 75 jaar oud. Zij is begraven op 13-12-1944 te Nieuw-Dijk. Helena trouwde, 42 jaar oud, op 20-10-1911 in Didam met **Daniël Jansen**. Daniël is overleden.
- 4 **Theodorus Bernardus**, geboren op 03-02-1871 in Groessen Volgt III.
- 5 **Maria**, geboren op 24-07-1872 in Groessen. Zij is gedoopt op 24-07-1872 in Groessen. Maria is overleden op 09-04-1939 in Zevenaar (ziekenhuis?), 66 jaar oud. Zij is begraven op 12-04-1939 te Groessen. Maria bleef ongehuwd.
- 6 **Henricus**, geboren op 23-02-1875 in Groessen. Hij is gedoopt op 23-02-1875 in Groessen. Henricus is overleden op 26-02-1876 in Groessen, 1 jaar oud. Hij is begraven te Groessen.
- 7 **Gerharda**, geboren op 23-02-1875 in Groessen. Zij is gedoopt op 23-

02-1875 in Groessen. Gerharda is overleden op 06-05-1876 in Groessen, 1 jaar oud. Zij is begraven te Groessen.

- 8 Gerarda, geboren op 20-01-1877 in Groessen. Zij is gedoopt op 20-01-1877 in Groessen. Gerarda is overleden op 03-11-1880 in Groessen, 3 jaar oud. Zij is begraven te Groessen.
- 9 Hendrikus, geboren op 08-12-1878 in Groessen. Hij is gedoopt op 09-12-1878 in Groessen. Hendrikus is overleden op 22-07-1954 in Groessen, 75 jaar oud. Hij is begraven op 24-07-1954 te Groessen.
- 10 Gerarda, geboren op 03-03-1881 in Groessen. Zij is gedoopt op 03-03-1881 in Groessen. Gerarda is overleden op 07-10-1922 in Arnhem (St. Elisabeth Gasthuis), 41 jaar oud. Zij is begraven op 11-10-1922 te Oud-Zevenaar. Gerarda trouwde, 25 jaar oud, op 03-10-1906 in Duiven met Hendricus Wilhelmus Peer, 31 jaar oud. Hendricus is geboren in 1875 in Zevenaar, zoon van Johannes Wilhelmus Henricus Peer en Theodora Hendrina Fransen. Hendricus is overleden.

III Theodorus Bernardus Koning is geboren op 03-02-1871 in Groessen, zoon van Jacobus Koning en Hendrina Hegeman. Hij is gedoopt op 03-

Foto 3 *Vergane glorie in 2002* (© H.F. Degen).

02-1871 in Groessen. Theodorus is overleden op 18-09-1954 in Groessen, 83 jaar oud. Hij is begraven op 22-09-1954 te Groessen.

Theodorus:

(1) trouwde, 35 jaar oud, op 06-06-1906 met **Maria Aleida Theresia van Aalst**, 30 jaar oud. Maria is geboren op 18-09-1875 in Oud-Zevenaar, dochter van Giesbart van Aalst en Theresia Bolder. Maria is overleden op 12-05-1919 in Groessen, 43 jaar oud. Zij is begraven te Groessen.

(2) trouwde, 48 jaar oud, op 17-09-1919 in Wehl met **Johanna Meggelina Rutjes**. Het kerkelijk huwelijk vond plaats op 25-09-1919 in Wehl. Johanna is geboren in 1896 in Wehl. Johanna is overleden op 27-03-1947 in Groessen, 51 jaar oud.

Kinderen van Theodorus en Maria:

- 1 **Jacobus**, geboren op 21-03-1907 in Groessen. Hij is gedoopt op 22-03-1907 in Groessen. Jacobus is overleden op 30-08-1996 in Groessen, 89 jaar oud. Hij is begraven op 04-09-1996 te Groessen. Jacobus trouwde met **Theodora Hendrika Bloemberg**. Theodora is geboren in 1914 in Groessen. Zij is gedoopt op 19-02-1914 in Groessen.
- 2 **Gijsbertus**, geboren op 13-06-1908 in Groessen. Hij is gedoopt op 14-06-1908 in Groessen. Gijsbertus is overleden op 20-01-1989 in Zevenaar, 80 jaar oud. Hij is begraven op 24-01-1989 te Babberich. Gijsbertus trouwde met Maria Geertruida van Onna. Maria is geboren op 13-12-1911 in Groessen. Zij is gedoopt op 13-12-1911 in Groessen.
- 3 **Theresia**, geboren op 19-02-1910 in Groessen. Zij is gedoopt op 20-02-1910 in Groessen. Theresia is overleden.
- 4 **Henricus**, geboren in 1911 in Groessen. Hij is gedoopt op 13-08-1911 in Groessen. Henricus is overleden op 25-10-1912 in Groessen, 1 jaar oud. Hij is begraven te Groessen.

Kinderen van Theodorus en Johanna:

- 1 **Joanna**, geboren in 1920 in Groessen. Zij is gedoopt op 31-07-1920 in Groessen.
- 2 **Everardus**, geboren op 06-08-1921 in Groessen. Hij is gedoopt op 06-08-1921 in Groessen. Everardus is overleden op 09-04-1993 in Arnhem (ziekenhuis), 71 jaar oud. Hij is begraven op 14-04-1993 te Groessen. Everardus bleef ongehuwd.

- 3 **Henricus**, geboren op 07-07-1922 in Groessen. Hij is gedoopt op 07-07-1922 in Groessen. Henricus is overleden op 29-10-1990 in Arnhem, 68 jaar oud. Hij is begraven te Groessen. Henricus trouwde met **Theodora Maria Driessen**.
- 4 **Johannes**, geboren in 1923 in Groessen. Hij is gedoopt op 17-08-1923 in Groessen.
- 5 **Hendrina**, geboren in 1924 in Groessen. Zij is gedoopt op 09-12-1924 in Groessen.
- 6 **Theodorus**, geboren op 14-03-1926 in Groessen. Hij is gedoopt op 15-03-1926 in Groessen. Theodorus is overleden op 26-06-1996 in Groessen, 70 jaar oud. Hij is begraven op 29-06-1996 te Groessen.
- 7 **Maria**, geboren in 1927 in Groessen. Zij is gedoopt op 23-06-1927 in Groessen.
- 8 **Helena**, geboren in 1928 in Groessen. Zij is gedoopt op 10-10-1928 in Groessen.
- 9 **Gerarda**, geboren na 1928 in Groessen.
- 10 **Gerardus**, geboren op 12-03-1931 in Groessen.
- 11 **Antonia**, geboren op 02-08-1932 in Groessen. Zij is gedoopt in Groessen. Antonia trouwde, 28 jaar oud, in 1960 met **Theodorus Wilhelmus Driessen**, 31 jaar oud. Het kerkelijk huwelijk vond plaats op 29-06-1960 in Groessen. Theodorus is geboren op 17-07-1929 in Groessen. Hij is gedoopt op 18-07-1929 in Groessen. Theodorus is overleden op 04-12-1993 in Groessen, 64 jaar oud. Hij is begraven te Groessen.
- 12 **Wilhelmina**, geboren op 05-11-1933 in Groessen. Wilhelmina is overleden.
- 13 **Elisabeth Maria Helena**, geboren in 1936 in Groessen. Elisabeth is overleden op 20-04-1937 in Groessen, 11 maanden oud.
- 14 **NN**, levenloos geboren zoon, geboren op 30-06-1937 in Groessen.

H.F. Degen, Duiven

NOTEN:

- (1) Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel
- (2) recht van opstal
- (3) De gegevens zijn afkomstig uit *Huizeigenaren in de kadastrale gemeente Groessen en 't Lee van 1832 tot 1952* (A.W.A. Bruins, Zevenaar - 2004) en aangevuld door F.J.M. Staring, Zevenaar.

Een brief van pastoor Van Schaik over hoe hij kerk en pastorie in februari 1945 aantrof.

Op 18 november 1944 werd Duiven geëvacueerd. Een groot deel van de dorpsbewoners ging onder leiding van een plaatselijk comité⁽¹⁾ op 18 november 1945 naar Varsseveld. Een klein aantal inwoners slaagde er in om al of niet met toestemming van de Duitsers in Duiven te blijven.

Pastoor Van Schaik⁽²⁾ kwam op 20 november in Keijenborg terecht maar verhuisde vijf dagen later al naar de pastorie van Ulft, van waaruit hij zijn parochianen beter kon bezoeken. Op 23 februari 1945 keerde de pastoor weer per fiets via Didam en Zevenaar naar Duiven terug. De aanleiding was het gerucht dat Duitse soldaten ingebroken hadden in de kerk en de pastorie.

In de hierbij afgedrukte brief geeft de pastoor een beschrijving hoe hij Duiven aantrof. Deze brief is echter niet ondertekend, ook niet gedateerd⁽³⁾, en zelfs niet geadresseerd! Dat de brief van Van Schaik is, blijkt zowel uit handschrift als inhoud. De brief moet in een van de eerste dagen van maart 1944 geschreven zijn, in ieder geval vóór 12 maart. Op die dag werd pastoor Van Schaik namelijk uit de pastorie gezet⁽⁴⁾. Ofschoon hij best bij andere mensen onderdak gevonden zou hebben, koos hij er voor zijn intrek in de sacristie te nemen om zo toezicht op de kerk te houden. Op 21 maart kon hij weer in de pastorie terecht en maakte daar

Reeds een week later was ik in Duiven.
De kerst naar Duiven maakte ik geheel
per fiets en het viel me nogal mee.
In Duiven bereikt ik Deken Nieuwenkamp
die ik na veel kassen, uiteindelijk stond op
van klein kamertje in het Kloostergebouw.
Dienst draagt lichtblauw de afkeuringsschande.
Zijn pastorie was er nog niet uit van
duidelijk gebouwd en Holland. Het had
hem kunnen zijn de ruiten kapot.
Tien dagen later naar - vreselijke verwachtingen
aan de kerk - Daar vallen nog geregeld
granaten - Vele kerkers lagen hier en daar
op grond - Mijn gang was eerst naar
de Burgermeester en Dijksterhuis dat
alle verduistering werd mij toegestaan.
Dinsdagmiddag heb ik naar Duiven -
In Duiven aangekomen, vonden de wachters
mensen, die uit de Dorpskerk waren gekomen
naar kerk en waren bij, dat ik kwam
en vragen te blijven. Het eerste wat
ik zag hoorde „dat Pastoor, was toch
vijf dagen eerder gekomen want Duiven
in kerk en alle kerk gebouwen.“ - Terwijl
ik met hem stond te praten, kwam het
afkeuringsschande van Duiven en vroeg mijn
papieren - Na een mening hier en daar praten
gaf hij mij de pastorie weg.

de komst van de Canadezen op dinsdag 3 april, de derde Paasdag 1945 mee. Vermoedelijk is de brief als dankbrief bedoeld want in de laatste regels bedankt de Duivense pastoor voor al het goede wat hij in Ulft genoten heeft en met name aan een drietal met name genoemde dames wegens hun goede zorgen niet alleen voor hem, maar ook voor de familie Boss, de in 1942 tot priester gewijde Herman Boss en kapelaan Krijnen.

Het dorp was tussen eind november 1944 en eind februari 1945 nagenoeg geheel verlaten. Op verschillende plekken woonden nog enkele personen, soms zelfs illegaal. Op de Eng was de familie Veldman⁽⁵⁾ gebleven en daar in huis had ook pater Monulphus uit Babberich onderdak gevonden. Deze kapucijnenpater ging bijna dagelijks van de Eng naar de kerk om de H. Mis op te dragen. Op deze manier hield hij tevens toezicht op kerk en pastorie.

In de loop van februari 1945 moeten al weer verschillende Duivenaren vanuit hun evacuatieadressen naar Duiven zijn teruggekeerd. Op zondag 25 februari tijdens de H. Mis grepen de Duisters de gelegenheid aan om tussen de kerk-gangers vooral jonge mensen te vorderen '*voor arbeid ter plaatse*', vermoedelijk voor het verrichten van graafwerk: eenmansgaten of schuttersputjes, misschien zelfs ook nog voor werk aan de grote tankval tussen Duiven en Zevenaar. De vangst was echter miniem, zo constateerde de pastoor.

Opmerkelijk is dat het zo'n drie maanden duurde alvorens pas in de loop van februari 1945 in kerk en sacristie ingebroken werd. Hadden de Duitse soldaten toch nog zoveel respect voor religieuze eigendommen? In de nabijgelegen pastorie hadden Duitse soldaten echter wel onderdak gevonden. De pastoor trof het gebouw leeg maar wel in een onbeschrijfelijke toestand aan. Toen nog op de dag van terugkeer enkele kamers weer min of meer op orde waren gebracht, vreesde de pastoor niet geheel ten onrechte opnieuw inkwartiering te krijgen. In Van Schaiks brief lezen we in dit verband over 'goed meenende D(uit)sers' die advies gaven hoe voorkomen kon worden dat er opnieuw militairen in de pastorie zouden worden ondergebracht!

Maar laten we nu pastoor van Schaik zelf aan het woord⁽⁶⁾.

Reeds een week zitten we nu in Duiven. De tocht naar Duiven maakte ik geheel per fiets en het viel me nog al mee. In Didam bezocht ik de Deken Reuvekamp, dien ik

na veel zoeken, eindelijk vond op een klein kamertje in het Piusgesticht. Didam draagt zichtbaar de oorlogsellende. Zijn pastorie zag er nog uit als een Duitsch gebouw in Holland. Uit tal van huizen zijn de ruiten kapot.

Toen kwam Zevenaar - vreeselijke verwoestingen aan huizen. Daar vallen nog geregeld granaten. Vele huizen lagen voor den grond. Mijn gang was eerst naar den Burgemeester en Ortskommandant. Alle medewerking werd mij toegezegd. Daarop trappelde ik naar Duiven. In Duiven aangekomen, renden de weinige menschen, die in de Dorpstraat woonden, naar buiten en waren blij, dat ik kwam en vroegen te blijven. Het eerste wat zij mij toeriepen: "Och Pastoor, was toch vijf dagen eerder gekomen, want Pastorie en Kerk is alles opengebroken." Terwijl ik met hen stond te praten, kwam de oberleutnant van Duiven en vroeg mijn papieren. Na een weinig heen en weer praten gaf hij mij de pastorie vrij.

Toen naar de pastorie! Wat ik daar zag en vond, tart alle beschrijving - opengebroken vloeren, kapotte vreemde meubels, smerige matrassen, ruiten kapot en alle kamers gebruikt als w.c.

Ik liep eruit en ging naar de kerk. Bij de drie altaren de grond opengemaakt. De opstand der zijaltaren er afgetrokken om te zien of er in de marmeren tomben wat verborgen was (onze menschen hadden intusschen de opstand weer zoo goed mogelijk op de tomben gezet). Wat marmer beschadigd. In de sacristie beel de vloer opengebroken, en daar alles, maar ook alles weggebaald. Alle vinum (ook voor het mis-offer) weg.

Zoo ben ik in één slag van alle wijn af, uitgezonderd wat nog in Ulft is. De hulp van mijn parochianen was treffend en spontaan. Diezelfde middag hebben juffr. Veltman en eenige K.A. meisjes een kamer weer bewoonbaar gemaakt (de zaal), waar ik mijn ledikant heb gezet. Daarbij hebben ze de spreekkamer de grootste rommel uitgebaald, zoodat ook daar 's nachts kan geslapen worden. Met moeite heb ik een kacheltje (bruikbaar) kunnen bemachtigen en dezer dagen ook een kookkabel. Zelf sprokkel ik hout, en het gaat me goed af. De menschen brengen mij van alles en heb tot beden nergens gebrek aan. Op advies van goed meenende D{uitser} laat ik alle kamers met de ongerechtigheden liggen, opdat bij wisseling van troepen, ik niet genoodzaakt wordt het huis te moeten ruimen voor soldaten. Zooals de kamers er nu uitzien, wil zelfs geen D{uitser} er in. Ze zijn ook alle afgesloten.

Den 2^{den} Zondag van den Vasten was er een aanbiddingsdag. Na de laatste Mis een inval in de Kerk, om voor arbeid ter plaatse, jongens en meisjes te vorderen. Ik moest het Allerbeiligste wegsluiten, om alle onteeringen te voorkomen. Hun vangst was miniem, maar het gevolg is, dat ze zondags nu thuis blijven uit de kerk.

Ik houd nu vanaf 9 uur 's morgens de Kerk gesloten. Eergisteren nacht hebben ze nog geprobeerd in te breken, door een ruit in te slaan boven de verwarmingskoker. Ze brachten het niet verder dan tot een gebroken ruit. Alle waakzaamheid blijft geboden.

Het zware geschut is grootendeels uit Loo en Groessen verdwenen, zoodat het een meer of min dood punt geworden is. Het geschut is meer naar Beek vervoerd. Als de jacht op de jongelui niet was begonnen, dan ware deze week meerdere menschen terug gekomen.

Het huis van mevr. Lammers-Peters is nog bezet, maar uiterlijk kan men er niets bijzonders aan bespeuren. Familie Veltman op de Eng heeft groote verdiensten in dezen tijd. Deze bijzonderheden vermeld ik maar voor de familie Boss. Het afgebrande huis heb ik ook geïnspecteerd. Mij dunkt, hun terugkeer zal zoo lang niet meer op zich laten wachten. De pastoor schijnt voor velen een trekpleister te zijn geworden. "Is de Pastoor er weer, dan gaan wij ook." Eenieder verlangt weer naar zijn eigen boeltje.

Ziedaar het voornaamste nieuws, en het nieuws van elken dag is nog steeds goed. Mijn besten dank nog eens voor al het goede in Ulft genoten, voor de goede zorgen ook van Phien, Trius en To, voor de familie Boss, Herman en Kapelaan Krijnen.

NOTEN:

- (1) Zie *Ik herinner me ...*, extra uitgave Driepas, 1995, blz. 40.
- (2) Pastoor Matthéus Petrus van Schaik was geboren op 22 april 1874 te Vinkeveen. Hij werd in 1899 tot priester gewijd en werd in 1924, op vijftigjarige leeftijd dus, benoemd tot pastoor te Duiven. Daar overleed hij op 12 januari 1951.
- (3) Omdat een getypte kopie van de brief staat *door pastoor Van Schaik geschreven in april 1945*. Het is niet bekend door wie deze kopie is gemaakt.
- (4) Rector I. De Groot vermeldt deze gebeurtenissen in zijn *Necrologische Zinnarijnen* (ca. 1951), geciteerd in *Ik herinner me ...*, blz. 57.
- (5) Mevrouw W. Veldman-Thijssen heeft over deze periode een dagboek bijgehouden (een kopie bevindt zich in het archief van de Hist. Kring). Pastoor Van Schaik schrijft haar naam foutief, als Veltman.
- (6) De brief bevindt zich in het archief van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo.

Van het bestuur

Zoals bekend treedt het huidige bestuur van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo op als een interim-bestuur. Dat wil zeggen dat dit interim-bestuur tracht te komen tot een nieuw en statutair bestuur. Op dit moment is er zicht op een bestuur. Het ligt in de bedoeling om aan de bijzondere ledenvergadering van 14 december een voorstel voor een bestuur te doen en daarvoor de instemming van de leden te vragen.

Tot nu toe ontbreekt in het beoogde bestuur een vertegenwoordiging van Groessen en Loo. Mocht u een persoon of uzelf willen voorstellen dan horen we dat uiteraard graag. Ook als u onze aandacht op een geschikte kandidaat wilt vestigen, vernemen we dat gaarne.

W.F.W.M. van Heugten, voorzitter a.i.
(☎ 26 42 35)

Voor het resterende verenigingsjaar zijn er nog de volgende activiteiten:

Vrijdag 23 november 2007 - u ontvangt een uitnodiging

Symposium rond 300 jaar Pannerdensch Kanaal.

Raadszaal, Gemeentehuis te Duiven, aanvang 13.30 uur

Organisatie in samenwerking met het Gemeentebestuur van Duiven. Sprekers: Drs. E. van Hemmen uit Huissen, Dr. G.B. Jansen uit Zevenaar, Prof. Dr. G. van de Ven uit Nijmegen.

Op 14 november 1707 kwam het Pannerdensch Kanaal gereed. De voordrachten tijdens dit symposium handelen over de geschiedenis van dit waterstaatswerk, de invloed die er vanuit ging op het leven in de Liemers en Duiven, Groessen en Loo in het bijzonder.

De exacte titels van de voordrachten worden van te voren via de pers aangekondigd.

Vrijdag 14 december 2007 - zie ook de bijgevoegde uitnodiging
Buitengewone Ledenvergadering met aansluitend snertmaaltijd.
Cultureel Centrum 't Eiland, aanvang 17.00 uur

Tijdens een formele ledenvergadering wordt het nieuwe bestuur van de Historische Kring gekozen. Na afloop een aperitief gevolgd door een eenvoudige snertmaaltijd. Indien u aan de maaltijd wilt deelnemen dan graag aanmelden bij de secretaris (tel. 0316 261848 of e-mail: DEGEN@WXS.NL) tot 11 december. Kosten van de snertmaaltijd ca. € 5 tot maximaal 7,50.

Let wel dat deze vergadering alleen bedoeld is om een nieuw bestuur te kiezen. Een reguliere algemene ledenvergadering zal zoals gewoonlijk in maart 2008 plaatsvinden.

Inloopavond over de septemberdagen 1944

Op 17 september j.l. hield de Historische Kring een inloopavond rond de gebeurtenissen van die dag precies 63 jaar geleden in en om Arnhem. Doel van de avond was meer zicht te krijgen op wat er in die dagen in Duiven, Groessen en Loo gebeurde. Een veertigtal personen bezocht de avond waaronder ook enkele vrijwilligers van het Airborne Museum te Oosterbeek.

Aan de hand van wat nu bekend is en waarover in tijdschriften en boeken gepubliceerd werd, gaf Wim van Heugten een eerste schets van wat er in Duiven, Groessen en Loo gebeurd is. Omdat de aandacht vooral uitging naar de tijdelijke begraafplaats bij Halfwegen waar in Arnhem gesneuvelde Duitse soldaten begraven werden, en naar de Duitse verbandplaats in de Duivense jongensschool, gaf Hans Timmerman uit Arnhem een korte uiteenzetting over de wondenverzorging aan Duitse kant.

De daarop volgende discussie leverde veel nieuw materiaal op. Zo herkende de heer Snelder op een foto met een Duitse tank zijn ouderlijk huis op de achtergrond. Deze foto werd dus in Duiven nabij de toen schuin tegenover gelegen jongensschool gemaakt!

Tijdens de gesprekken werd duidelijk dat er sprake moet zijn geweest van twee fasen in de militaire operaties op het grondgebied van de gemeente Duiven. De eerste stap betrof de Duitse reactie vanuit Zevenaar en Duiven op de Engelsen bij de Arnhemse brug in de dagen volgend op 17 september 1944. Een meer consistente Duitse tegenaanval kwam op 1 oktober op gang en was vooral van-

Een Duitse tank (PzKpfw III) voor het huis van de familie Snelder aan de Rijksweg, hoek Ploenstraat. De soldaat kijkend naar de fotograaf is radiotelegrafist Mandel (uit: German Armored Units of Arnhem september 1944, pag. 50, door Marcel Zwarts; ISBN962-361-691-0).

uit Groessen en Loo gericht op de oostelijke Betuwe: Huissen, Bemmelen, Gendt. Bij het Looveer ontstond een fel omstreden bruggenhoofd. Dit offensief liep een tiental dagen later echter vast. De Duitse troepen trokken zich daarop terug. Een kleine maand later werd eerst Loo, daarna Groessen en vervolgens Duiven ontruimd. De voor velen zeer ingrijpende evacuatieperiode brak aan.

Tijdens de inloopavond legden de vrijwilligers contacten met verschillende ooggetuigen voor nadere gesprekken. Deze hebben inmiddels voor een deel plaats gevonden. Ook werden de namen verzameld van degenen die in de komende weken maanden nog bezocht gaan worden. In de komende weken zal bandopnamen die van de bijeenkomst zijn gemaakt verder uitgewerkt worden. Te zijner tijd zal erover in DRIEPAS nader gepubliceerd worden.

Nogmaals dank aan allen die aan de gesprekken hebben deelgenomen.

W.F.W.M. van Heugten

Ruimere openstelling

Zoals bekend komt de werkgroep Genealogie elke tweede dinsdagavond van de maand bijeen, behalve in de vakanties. Voor degenen voor wie het bezwaarlijk is van de avondlijke openstelling gebruik te maken, is er sinds enige tijd de mogelijkheid de mogelijkheid op de 2de en 4de dinsdagmiddag te komen binnenlopen. De tijden zijn van 14.00 tot 16.30 uur. Ook hierbij geldt: niet tijdens de schoolvakanties.

Nieuws van de Volksuniversiteit Zevenaar

LEZING: DE LIMESWEG

KC5620

Onze streek, De Liemers, grenst aan de Rijn, die in de eerste eeuwen de Romeinse Rijksgrens was. Deze grens wordt ook wel "Limes" genoemd. Langs deze grens lagen forten die door de Limesweg onderling verbonden waren. Ook in onze omgeving moet deze weg gelegen hebben, maar deze is nog niet teruggevonden. Wel zijn bij Herwen in de Byland de resten van zo'n fort gevonden. In de lezing zal aan de hand van dia's op deze vondsten worden ingegaan. Ook zullen andere Romeinse vondsten uit onze omgeving aan bod komen, waaronder de vondsten uit het legerkamp en de Romeinse stad van Nijmegen. Verder zal uiteengezet worden hoe het onderzoek naar de Limesweg aangepakt wordt. Ook de vele voorwerpen uit de Romeinse tijd, die in onze eigen omgeving zijn opgegraven, komen aan bod.

Datum/tijd: donderdag 13 maart 2008, aanvang 19.30 uur

Spreker: Hr. Jan Verhagen

Prijs: € 8,50 bij aanmelding vóór 13 februari 2008, € 9,50 aan de zaal

Op 28 maart 1958 opent burgemeester Sloet tot Everlo te Groessen een diepvriescentrale. De naam is "Groessense Diepvriesinrichting", de vestigingsplaats is Dorpstraat 45 (of 47). De eigenaren zijn: Tb. Vermeulen (gepensioneerd wachtmeester van de Rijkspolitie), Gerrit Heijting (wegenbouwbedrijf) en Bart Stokman (huisslachter). V.l.n.r. staan dhr. Gerrit Heijting met echtgenote en kind, de burgemeester en Bart Stokman (HKJ 24-40a).

